

Список використаних джерел:

1. Проект Закону про освіту в Україні // Верховна Рада України. Режим доступу: www.1.ci.1.rada.gov.ua
2. Стаття 42. Академічна доброчесність: Законодавчий акт. Верховна Рада України. Закон України "Про освіту" // Відомості ВР України, 2017. №38-39.
3. Трансперенсі Інтернешнл Україна. Режим доступу: <https://ti-ukraine.org/>
4. Центр академічної доброчесності. Десять принципів академічної доброчесності для викладачів. Режим доступу: <https://drive.google.com/file/d/0ByePGdGpHh6Wb3Qzc2F3ODBuZWm/view>
5. Council of Europe Platform on Ethics, Transparency and Integrity in Education. Режим доступу: <https://www.coe.int/en/web/ethics-transparency-integrity-in-education/home?desktop=true>
6. Fishman T. (2012). The Fundamental Values of Academic Integrity (2nd edition). International Center for Academic Integrity, Clemson University. Available at: http://www.academicintegrity.org/icaei/assets/AUD_Integrity_Quotes.pdf.
7. Siaputra I., Santosa D. (2016) Academic Integrity Campaign in Indonesia / in Tracey Bretag (ed.). Handbook of Academic Integrity.
8. Turnitin. The Plagiarism Spectrum. Режим доступу: <https://www.turnitin.com/static/plagiarism-spectrum/>

Микола Євтух,

доктор педагогічних наук, професор,
дійсний член (академік) НАПН України,
Інститут педагогіки НАПН України,
м. Київ, Україна

Наталія Терентьева,

доктор педагогічних наук, професор,
Національний університет "Чернігівський колегіум" імені Т.Г. Шевченка,
м. Чернігів, Україна

НОВЕ МИСЛЕННЯ ЯК ІНСТРУМЕНТ РОЗВИТКУ КРИТИЧНО-ІННОВАЦІЙНОГО ПОТЕНЦІАЛУ ЗАКЛАДІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Ключові слова: критично-інноваційний потенціал, нове мислення, інноваційний дослідницький напрям, сталий розвиток

Постановка проблеми. Основні дослідницькі питання. Система освіти має навчити фахівця методології наукового підходу до організації професійної діяльності з урахуванням специфіки інноваційних процесів, прогнозування й моделювання якісного результату від генерованих інновацій, які забезпечують сталий розвиток.

Для цього варто враховувати такі аспекти: співвідношення в освітній політиці інноваційного навчання і виховання; професіоналізацію освіти, що визначає суспільний розвиток; специфіку формування творчого та інноваційного мислення; розвиток духовно-моральних, естетичних та культурологічних якостей особистості; розвиток мотивації до неперервної освіти; формування інноваційної компетентності; розвиток творчого, інноваційного мислення, яке продукує інновації у контексті положень сталого

розвитку; навчання прогнозуванню та моделюванню результатів інноваційного мислення тощо [2, с. 124].

На основі аналізу сутнісних підходів у розвитку особистості відповідно до парадигми планетарного світосприйняття зазначимо мету університетського навчання і виховання, що, на нашу думку, має бути підсилено у діяльності українських закладів вищої освіти, зокрема: створення можливостей освітнього середовища, які обумовляють мотивацію до самовиховання, самопізнання, саморозвитку, самоорганізації, гармонізації відносин із людьми, соціумом, природою, формування загальнолюдських цінностей лідерських якостей, відповідальності за прийняті рішення та наслідки власних дій та ін., що безпосередньо визначає ноосферний світогляд, інноваційне мислення тощо.

У закладах вищої освіти постійним є процес генерування інновацій в освітньому, навчально-методичному, науковому, організаційному, соціально-гуманітарному напрямках діяльності з урахуванням базових принципів формування людини – висококваліфікованого фахівця з новим типом мислення. Це, зокрема, принципи соціалізації (передбачає уміння особистості коректно оцінювати соціальні явища та прогнозувати своє ставлення та поведінку відповідно до їх функціонування), аксіологізації (передбачає виховання на загальнолюдських (загальноцивілізаційних) цінностях, які визначають суспільний розвиток), активної життєвої та соціальної / громадянської позиції (є умовою мобілізації студентів і сприяє формуванню комунікативних, організаційних умінь та творчості), референтації (забезпечує розвиток значущих персоніфікованих ідеалів з ноосферним мисленням), професіоналізації (розвиває професійне пізнання, творчі здібності, повагу, здатність до генерації професійно значущих інновацій, культури (формує культуру поведінки, світогляд, поведінку), духовності (визначає сутнісний і змістовий стан людини), фізичної та моральної досконалості (передбачає активне запровадження здоров'язберезувальних технологій, гармонізацію фізичного, емоційного та мисленнєвого розвитку) [1; 7, с. 188] тощо.

Методи дослідження/ дослідницькі інструменти. Методами дослідження встановлено контент-аналіз, комплекс теоретичних загальнонаукових методів, комплекс емпіричних методів.

Основними методологічними підходами для уможливлення реалізації потенціалу освітніх досліджень, здійснюваних професорсько-викладацьким складом закладів вищої освіти, вбачаємо: міждисциплінарний (як основи для створення нового знаннєвого / інноваційного / креативного інформаційного продукту через переосмислення взаємозв'язків і взаємозалежностей між галузями знань, які сприймаються не як відокремлені, незалежні та непов'язані, а як різні прояви ноосферного знаннєвого утворення, що є проявом планетарної свідомості та нового планетарного мислення), діяльнісний (для дослідження реального процесу взаємодії людини з навколишнім середовищем з метою розв'язання життєво важливих завдань через інтерпретацію змісту власної діяльності дослідника), синергетичний (ґрунтується на положенні теорії спільної дії, що в залежності від ступеня відкритості системи взаємодіють між собою не лише у формі боротьби протилежностей, а й співробітництва), комплексний (для встановлення взаємозв'язків досліджуваного явища, врахування зовнішніх впливів, усунення випадкових факторів).

Українські університети як корпорації наукової думки, навчання, впровадження та інновацій підійшли до необхідності вирішення питання

формування людини нового покоління з новим типом мислення, і для цього вже зроблено певні кроки. Наукова думка окреслила, що інноваційне мислення є продовженням творчого, вищим щаблем інтелектуального розвитку особистості у інформаційному суспільстві (постіндустріальне К-суспільство), нового рівня виробництва та виробничих відносин, соціуму, діяльності людини на знаннєвій і результатній основі як джерела розвитку, детермінації та генерування інновацій з обов'язковою морально-етичною та духовною складовою. Саме мислення, що відзначається прироцуванням нового знання у вигляді суспільно-корисних нововведень, можна вважати інноваційним мисленням [3, с. 68, 77-81]. Нове мислення і є найважливішим дослідницьким інструментом.

Висновки, результати. Саме тріада «університетська освіта – уряд – виробництво» має забезпечити реалізацію цих завдань. Обґрунтовано вибір пріоритетів і концентрацію наукового потенціалу, фінансових і матеріальних ресурсів. Пріоритетні напрями науково-техніко-технологічного розвитку включають основні напрями досліджень, здатні привести до створення нових технологій і виробництв, що сприяють розвитку національної економіки й соціальної сфери [4]. Без університетських досліджень, спрямованих на розв'язання зазначених питань, неможливо вирішення окреслених положень. Відзначимо, що значна частка (дві третини) видатків припадає на фундаментальні дослідження [5; 6], а такі прогресивні напрями як інформаційні та комунікаційні технології та дослідження, пов'язані з розв'язанням проблеми забезпечення сталого розвитку суспільства у сукупності складають п'яту частину від загальної кількості [5].

Необхідно повсякчасно підвищувати інноваційний дослідницький напрям діяльності університетів (при відповідній державній підтримці) з орієнтуванням на виконання фундаментальних та прикладних досліджень відповідно до визначених стратегічних пріоритетів, розвиток наукових шкіл і кадрового потенціалу та техніко-технологічної бази досліджень відповідно до напрямів розв'язання першочергових проблем зі збереженням національних традицій. Без державного регулювання та фінансової підтримки ці завдання залишаться декларативними, а позитивні зрушення нездійсненими.

Інтелектуалізація суспільної діяльності, за якої інформація і знання перетворюються на рушійну силу інноваційного розвитку суспільства, спричинила перетворення університетської освіти з формуванням її критично-інноваційного потенціалу. Творча розумова активність набуває статусу пріоритетної стратегічної діяльності, оскільки зростає роль та значення нематеріальних, фізично невідчутних результатів інтелектуальної діяльності у сучасному відтворювальному процесі; інтенсивно розвивається ринок прав на об'єкти інтелектуальної власності, збільшується обсяг наукомісткої продукції, набуваючи глобального характеру; відбувається перетворення системи використання інтелектуального потенціалу на провідний елемент національних / міжнародних / наднаціональних економічних стратегій.

Створення мультикультурних дослідницьких та навчальних університетських центрів (мегацентрів освіти і науки) є однією з концептуальних позицій щодо статусу та діяльності університетів у контексті розширення його критично-інноваційного потенціалу та дотримання пріоритетних позицій стратегії сталого розвитку.

Список використаних джерел:

1. Бех І. Д. Особистість у просторі духовного розвитку. К. : Академвидав, 2012. 256 с.
2. Бороздинов В. С., Делия В. П., Лукьянчиков Н. Н. Парадигма планетарного мировоззрення ХХІ веке (международный, социально-экономический и духовный аспекты). Балашиха : изд-во «Де-По», 2011. 256 с.
3. Делия В. П. Инновационное мышление в ХХІ веке. Балашиха : изд-во «Де-По», 2011. 232 с.
4. Освіта і наука. Засідання уряду. Департамент інформації та комунікації з громадськістю Секретаріату КМУ. URL : http://www.kmu.gov.ua/control/uk/publish/printable_article?art_id=245571411.
5. Реалізація пріоритетних напрямів розвитку науки і техніки та отримані результати у 2011 році. Реалізація пріоритетних напрямів розвитку науки і техніки та отримані результати у 2011 році : Аналітична довідка. Державне агентство з питань науки, інновацій та інформатизації України. Український інститут науково-технічної і економічної інформації. Київ, 2012. 44 с.
6. Реалізація пріоритетних напрямів розвитку науки і техніки та отримані результати у 2011 році. Реалізація пріоритетних напрямів розвитку науки і техніки та отримані результати у 2011 році : Висновки і додатки. URL : <http://www.dknii.gov.ua/images/stories/>.
7. Терентьева Н.О. Тенденції розвитку університетської освіти в Україні (друга половина ХХ – початок ХХІ століття): дис...д-ра пед. наук : 13.00.01. – Київ, 2016. – 567 с.

Тетяна Желюк,

доктор економічних наук, професор,
Тернопільського національного економічного університету,
м. Тернопіль, Україна

МОДЕРНІЗАЦІЯ РИНКУ ОСВІТНІХ ПОСЛУГ НАЦІОНАЛЬНОЇ ЕКОНОМІКИ

Ключові слова: ринок якісних освітніх послуг, освітній простір, цифровізація освітнього простору, вектори модернізації вищої освіти, креативний підхід до організації освітнього процесу, диференціація форм навчання.

Постановка проблеми. Базовою детермінантою конкурентного розвитку національних економік в сучасному глобальному просторі є знання та якісна освіта. При цьому іманентними ознаками сучасної економіки знань є формування навичок для цифрової ери (e-skills), креативність і гнучкість, які доповнюються інноваціями, ефективним використанням ресурсів, інклюзивним розвитком, що забезпечує збалансування ринку робочої сили, соціальне й територіальне згуртування. Під впливом викликів науково-промислової революції формується сучасний освітній простір (освітній ландшафт), який витісняє традиційний «освітній процес». Освіта сприймається не як соціальний ліфт та інструмент вибудовування кар'єри, а як елемент своєї унікальної та неповторної долі, засіб реалізації творчого потенціалу особистості. Адже справжній розвиток відбувається не стільки в процесі цілеспрямованого набуття знань в закладах освіти, скільки в процесі реальної взаємодії з непередбачуваною різноманітністю навколишнього